

recerca

XIII Premi de memòria alcoverenca

L'apicultura tradicional al terme d'Alcover i rodalies

Joan M. Llorens Molné

Introducció

L'ofici de l'apicultura és un dels més antics, ens ho demostren més de 50 representacions de pintures rupestres, dins de l'arc Mediterrani, totes elles relacionades amb les abelles i la recol·lecció de la mel. Cal destacar a prop d'Alcover, a uns 20 km aproximadament, les pintures rupestres del mas d'en Bassó (terme de Montblanc), el testimoni o document gràfic més antic de Catalunya de la relació home i abelles.

L'home del paleolític ha deixat prou evidències de la convivència amb les abelles, compartir la cova... o la casa podia haver estat possible, com en altres èpoques i és evident que a partir del domini del foc és quan l'home es pot defensar més bé d'altres animals i de les picades de les abelles. Podia fer el fum necessari per parar la seva agressivitat de defensa a l'hora d'agafar-los la mel, un bon aliment per al cos humà i llèpol.

A l'inici es devia començar cremant les abelles i fent-les marxar amb fum, per després aprofitar les bresques de mel. Més tard l'home va copiar de les abelles i la natura i va intentar criar-les o domesticar-les tot emprant diferents tècniques. Es podia recollir la mel un cop a l'any. L'home intentava criar les abelles, posava aigua a prop, els feia una casa d'un tronc d'un arbre, etc., tot ajudava a la producció d'abelles i de mel.

Fins fa pocs anys l'ofici de l'apicultura no s'ha desenvolupat, fa uns 50 anys que aquí a les muntanyes de Prades encara s'utilitzava el mateix sistema de recollida de les bresques de mel, com ara fa 7.000 o 8.000 anys enrere.

D'aquesta manera, donar a conèixer i apropar un ofici en extinció, curiós i desconegut per la majoria de la gent és vital. També cal aprofitar la línia de treball per entendre la importància de l'abella en la funció mediambiental (la pol·linització).

Al terme d'Alcover, són moltes les referències a les abelles, només n'exposaré algunes per destacar i donar una idea de com funcionaven les coses amb les abelles anys enrere. A les muntanyes de Prades, actualment es troba una vintena d'apicultors, amb un cens aproximat de 2.700 arnes (cases de les abelles), la majoria semiprofessionals, com a activitat complementària de la renda agrícola. Només a Alcover es troba amb dedicació plena i com a únic professional un apicultor amb més de 1.000 arnes.

Les abelles a Alcover i rodalies antigament es trobaven en petites explotacions rurals, per a l'autosuficiència. Tenien un mercat limitat generalment local i a partir del segle XIX és quan milloren les introduccions de tipus d'arnes per millorar l'extracció de mel i els estris emprats per facilitar la feina.

L'home tradicionalment per augmentar-ne la producció, augmentava el nombre de ruscs o d'arnes, buscava en aquestes muntanyes els eixams per les coves, les soques dels arbres, etc., on estaven instal·lades les abelles i d'aquesta manera les agafaven amb la intenció d'explotar-les.

L'home es va fixar que les abelles buscaven refugi del vent, del fred, de la calor i que tenien predilecció pels troncs buits dels arbres. A dins del tronc fabriquen les bresques de cera per posar la mel i la cria i s'adapten a la forma de l'habitacle, amb un aspecte variat. L'home va copiar l'habitacle de les abelles per abrigar-les amb caràcter propi i amb la finalitat de l'extracció de mel i la cria del bestiar.

La casa de les abelles (arnes de diferents tipologies) a Alcover i rodalies

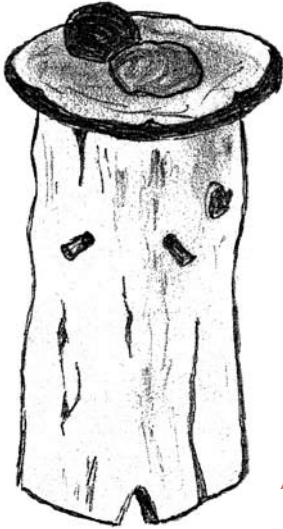
En aquestes muntanyes i a Alcover es podien localitzar, en una fase més antiga, quatre tipus d'arnes: de tronc (la més antiga), de suro, de canya i de fusta. L'home aprofitava els recursos existents que li oferia el territori, segons el lloc feia servir uns materials o uns altres per a fabricar les arnes. La casa de les abelles havia de ser acollidora, si a la reina no li agradava podien abandonar l'arna. A dins començarien a fabricar bresques tot engantxant-les a les parets de manera paral·lela entre si, tot formant grans coques de bresca, que penjaven de manera vertical, amb una petita separació entre unes i altres per al pas de les abelles.

L'arna de tronc

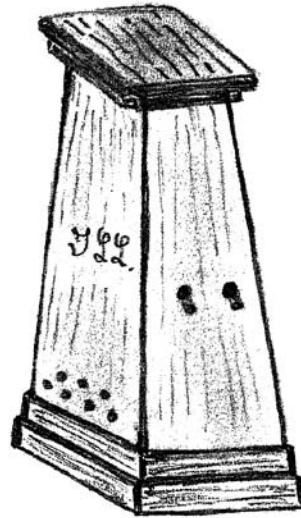
Era moltes vegades un tronc buit aprofitat i d'altres vegades era meticulosament buidat pel mateix apicultor. S'hi posaven les abelles dins i la part superior es tapava amb una tapa clavada amb claus i una llosa de pedra a sobre, que feia de teulada. Es col·locava de forma vertical i tenia una alçada d'entre 70 i 90 cm, aproximadament,

Làmina I

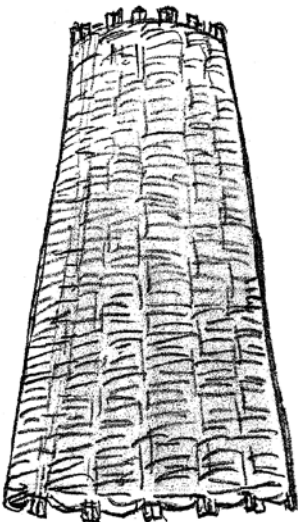
Podem veure la IA que és de tronc de castanyer, rara a Alcover; la IB és l'arna vulgar de fusta, la més abundant; la IC és l'arna de canya, molt corrent, i la ID és la de suro, poc freqüent.

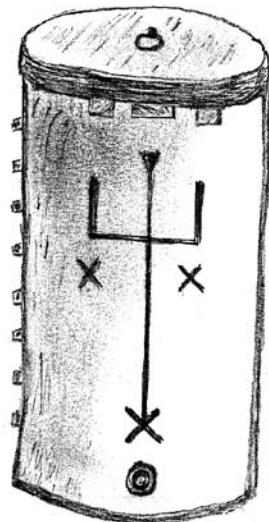
A

B

C

D

amb un petit orifici a la part inferior de l'arna anomenat piguera, on les abelles entren i surten.

L'arna de canya

És la més comuna. Cal dir que quan no hi havia canyís, s'emprava la sabina o altres materials vegetals resistents per desenvolupar la fabricació de l'arna. Després de trencar-la amb una forma cilíndrica que imitava un tronc, es recobria per dins i per fora amb bunya (excrement de vaca o de bou), algunes vegades barrejat amb argila, per donar-hi més consistència, durabilitat i també aïllament de temperatura a les abelles. En aquesta zona, les arnes es col·locaven de manera vertical i tenien una alçada regular de 70 a 100 cm. Finalment, a la part superior es col·locava una tapa de fusta i també una llosa per fer de teulada, sobretot en algun cas per fer pes i equilibrar l'arna en contra del vent.

L'arna de suro

Aquesta va arribar al nostre territori a través del comerç i de l'intercanvi a l'hora de comprar eixams d'abelles, ja que és pròpia d'altres regions perquè en aquesta zona no tenim alzines sureres. Cal esmentar que és una arna duradora, que pesa poc, és aïllant i és molt agradable per a les abelles. N'hi havia tres tipus de referència: les de primera categoria amb una lligada (unió de les dues parts de l'escorça del suro per donar-hi la forma) i amb una capacitat força gran, quasi 100 cm d'alçada i que tenien més valor econòmic; les de segona, que tenien dues lligades, d'una capacitat inferior i un preu més baix, i per últim les de tercera categoria, amb tres lligades i amb una mínima capacitat d'abelles, la més econòmica.

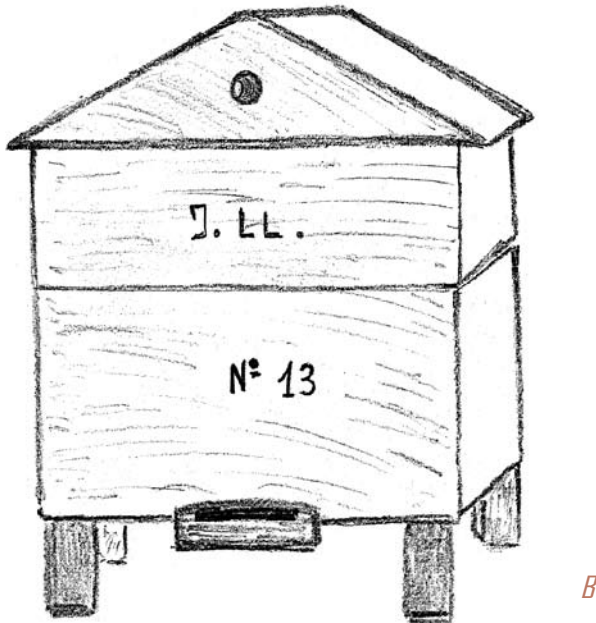
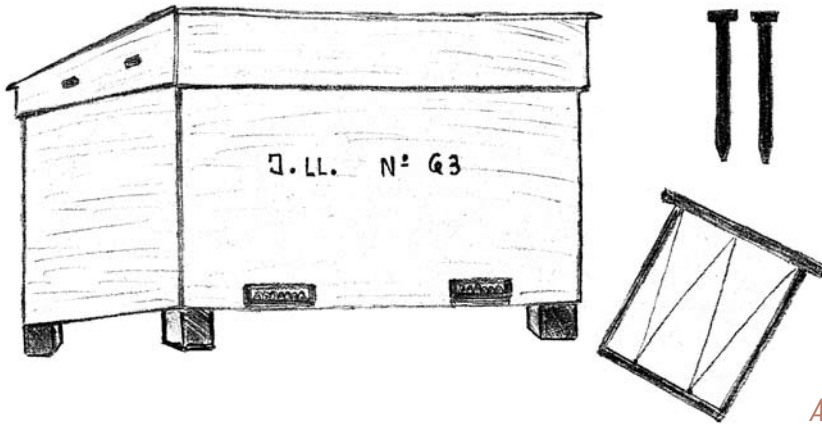
L'arna vulgar de fusta

Era de forma rectangular, normalment era més estreta de dalt i ampla de baix, amb uns forats a la part de baix, que es diu la piquera, també per poder aguantar més l'estabilitat de les bresques. Més o menys al mig es col·locaven unes branques entrellaçades a dins anomenades brucades.

Les arnes que hi havia al nostre terme eren d'aquestes tipologies fins als volts de la guerra civil. Un dels primers apicultors que va canviar el model va ésser l'Eugenio de Capafonts. Eren arnes de quadres o bresques mòbils que van revolucionar l'evolució de la feina, la millora en l'extracció de la mel i l'aprofitament de la cera al cent per cent, es podien intercanviar els quadres de cria... aquestes arnes oferien moltes possibilitats. I s'anomenaven arna Layens francesa de 18 quadres o bresques, algunes també tenien pisos o alces anomenades Dadant o Langstroth, totes eren fetes de fusta, però amb diferents mides i formes.

Làmina 2

Podem veure l'arna Layens, 2A, model francès, i els quadres, al costat; la 2b és l'arna Dadant d'alces o pisos.

Estris emprats per a l'extracció de la mel i la feina de les abelles

Considero que l'estri principal per a poder manipular les abelles és el fumador, perquè sense aquest no es pot treballar a causa de la defensa que les abelles fan picant els intrusos que els volen prendre la mel.

L'home del paleolític ja agafava restes vegetals seques, feia un manat i posava foc a la punta, feia fum i així es podia defensar poc o molt de les picades de les abelles.

El fumador

Diferents estris casolans han servit com a fumador. Al nostre territori, per exemple, alguna paella vella, de mànec llarg, on es posava la bunya de bou i es cremava i es feia fum tot movent-la de dreta a esquerra. D'algun tupí de ceràmica també se'n feia el mateix ús, amb filferro, de forma concèntrica i en espiral, perquè la bunya agafés aire i fes fum. Alguns també agafaven un manat d'herba seca i ben premut hi lligaven una corda d'espert perquè no tingués gaire combustió i fes més fum.

El fumador de bunya, el material combustible que més s'emprava, similar a una paella petita de mànec llarg i amb tapa, plena de forats perquè sortís el fum, era el propi d'aquestes muntanyes. Més tard arribaren els fumadors de fuell, els primers, feien aire i sortia el fum a la part que tu dirigies per anul·lar l'agressivitat de les defensores.

El crestador

Aquest estri era fet de ferro i s'encomanava al ferrer del poble. Servia, com bé diu la paraula, per crestar o treure les bresques de l'arna, en aquest cas eren arnes antigues o vulgars. Tenia forma d'una vara llarga i prima amb dues extremitats diferents, una de tall vertical i l'altra de tall horitzontal. Més tard, amb l'arribada de les arnes de quadres mòbils o bresques es va canviar per un altre estri, la palanca.

El raspall

Servia per netejar les abelles de les bresques, amb un mànec de fusta i el pèl abans era de porc senglar. Quan no n'hi havia alguns feien servir algun bort amb fulles o herba per a raspallar.

L'extractor

O centrifugadora és l'eina essencial per poder extreure la mel de manera més avançada. Era com un bidó de ferro amb un una maneta i un engranatge, si es rodava la maneta es feia rodar el cistell interior del bidó on es col·locaven les bresques i d'aquesta manera es centrifugava i se n'extreia la mel.

Alguns extractors antigament eren de diferent capacitat, des de dues bresques fins a sis, tots a la part de baix tenien un broc o aixeta per on rajava la mel.

És cert que en altres explotacions més petites antigament l'extracció es feia tot prem-sant les bresques amb les mans, i en algun cas es feia servir una premsa de fusta casolana, també s'esprenien amb cistells i es deixaven escórrer a la vora del foc. Aquests eren alguns dels sistemes emprats per a la recollida de la mel.

El ganivet desoperculador

Aquest era especial per a destapar els opercles (forats tapats) on les abelles guarden la mel, de manera que els forats quedin lliures per centrifugar-se i extreure'n la mel. Per agafar les bresques i la mel, per emmagatzemar-la i desar-la es feien servir bótes de fusta, portadores, gerres, bidons...

La careta

És molt important per protegir-se de les picades, ja que la cara és un lloc molt sensible, ens podem imaginar el model semblant a una careta d'esgrima fabricada de manera casolana amb els mitjans que es tenen a l'abast, filferro, un tros de malla enreixada i sac o roba per acabar-la.

Les arnes d'abelles a les masies dels voltants d'Alcover

Petits fragments d'informació ens donen una referència sobre el passat i d'aquesta manera podem analitzar el present. Si tiréssim 50 anys enrere veuríem moltes coses diferents i apreciaríem detalls que ara mateix se'ns escapen. En el cas de les abelles, la majoria de masies i fins i tot algunes cases dels pobles tenien abelles a dalt de la teulada, a sota de la paret de la casa, a la mateixa masia, a pocs metres de la masia, o dins de la finca... "Per a totes les masies, abelles i atzavares no hi faltaven" Andreu Barbarà i Camafort.

Aquest podia ésser un exemple clar de com era part del nostre territori. Pensem que les abelles també formaven part dels nostres boscos, amb referències orals de gent gran del terme trobem que els eixams silvestres eren molt abundants. Avui dia, a causa de la climatologia, les malalties d'altres països (d'altres races d'abelles), els plaguicides i els insecticides es pot veure com les abelles han minvat, fins i tot es podria dir de l'extinció de les abelles silvestres; per tant, com a conseqüència, podríem parlar d'una deficiència de pol·linització de la nostra brolla mediterrània.

Ens podem fixar en tres punts de treball: com a insecte pol·linitzador i espècie en perill, que podem intuir, però que no en parlaré; el punt de l'ofici de l'apicultura, en regressió, i la part històrica, que analitzarem sobre la disposició de les arnes antigues al terme.

Cal pensar en tot moment que no tinc a l'abast tota la informació, però sí que en tinc prou per poder veure la importància de l'apicultura i de les abelles dins del territori.

Col·legis públics d'Alcover (1947). El mestre Plana tenia unes deu o dotze arnes model Layens, fetes per ell mateix i estaven col·locades als pins de les escoles.

Font del mas Roig (1955). L'Anton del Fonet i Llorenç del bar Nou tenien unes quinze arnes model Layens.

Mas de Fau (1970). L'Andreu de Fau tenia unes vint arnes vulgars de fusta, fins que es varen cremar en el primer incendi de la finca.

Montpeirós (1960). Manel de Canterer tenia dues arnes vulgars de fusta.

Fundició (1960). Al costat de la via del tren, Martí de les Tosques tenia dues arnes vulgars de fusta.

Al traspàs de la via (1960). La Merlera tenia dues arnes vulgars de fusta.

Mas de Xarrumba (1960). El Pep tenia vuit arnes vulgars fetes de canya.

Mas de Poet (Samuntà) (1950). El Pere Llorens tenia unes quinze arnes vulgars de canya i de fusta.

Vall del Micanyo (1950) (el barranc del Basi). L'Agustí del Destraler tenia sis arnes vulgars de fusta.

Mas del Pep de la Gorra (rodalies de Mont-ral). Tenia unes vuit o deu arnes Layens.

Mas de Gassol (1955). En Josep Barberà tenia vint o vint-i-cinc arnes Layens i d'alça Dadant. Les crestava a dins d'una barraca de pedra seca, també treia molta mel de bruc (sapell) a casa seva, al carrer de l'Abadia, a dalt del terrat tenia dues arnes més, probablement Layens.

Font de la Salut (1945). Josep M. Gaspar tenia unes quinze arnes Layens, després de crestar, al final les va haver de treure.

Mas de Corbella (1960). Tenien dues arnes d'alça Dadant, però per desgràcia no tenien gaire idea de les abelles.

Mas de Patacò (1960). L'Eduardo tenia de quinze a vint arnes Layens.

Mas de Batistó (1960). L'amo tenia de vint-i-cinc a trenta arnes d'alces Lamgtroth. El mestre Plana les anava a crestar amb el carro i la mula.

Muntanyes del Remei (1950). Sebastià Magrané tenia de cent a cent vint-i-cinc arnes aproximadament, eren del tipus Layens i envasava i etiquetava amb la marca "Miel de los montes del Remei".

Mas de Barberà (1960). Ventura Puig tenia unes dotze arnes vulgars, sota el mas, a la mateixa paret, a dins d'uns orificis (arneres) fets per al soplug de les arnes.

Mas de Moliner (1960). Tenien quatre arnes vulgars de fusta.

Mas de Patinyo, a les rodalies de Bonretorn. Tenien set arnes vulgars.

Mas de Panxo (1960). Dins del forn de la masia tenien cinc o sis orificis diferents per resguardar-les del vent, del fred i de la pluja.

Ca Dalmàcio (1960) (a dins del poble). Tenien dues arnes vulgars de fusta dalt de la teulada.

Ca Lloveres (1960), al carrer de l'Abadia. Tenien quatre arnes, segurament Layens, a les golfes. Ell era fuster i les va fer ell mateix. Més tard les va treure a causa de les molèsties.

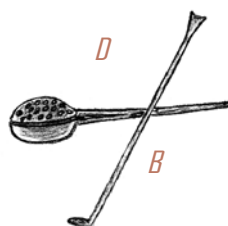

Làmina 3

Els estris principals com la palanca, 3A, per alçar els quadres; el crestador, 3B, per treure les bresques; el fumador, 3C, de fuell i com els d'avui, similar; un autèntic fumador, 3D, molt més antic, de bunya de vaca; un altre ganivet molt més antic, 3E; el raspall, 3F, per netejar la bresca d'abelles; un rodet d'encerar, 3H, per enganxar les làmines de cera als quadres; una careta casolana, 3I, feta de filferro, essencial per protegir de les picades.

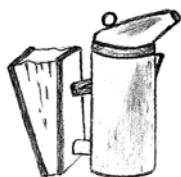

A

D

B

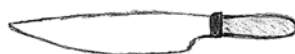
C

E

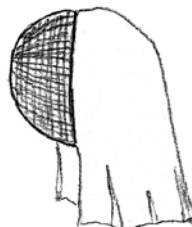
F

G

H

I

Hort de Xacó. En tenien dues de vulgars de fusta, el Joan Llorens els en treia la mel i a canvi tenia un eixam per a ell, després les van donar al mas de Ferré.

Mas de Ferré (1970). Tenien quatre arnes vulgars de fusta.

Mas de la Cuca (1945). Tenien vint-i-dues arnes vulgars de fusta.

Mas de Rafelet. Tenien al voltant de quaranta arnes Layens i d'alça model Lamgroth.

Mas de Sisteré. En tenien de fetes de vímet amb bunya de vaca, unes tres o quatre. Més tard varen posar unes catorze arnes Layens a les rodalies de l'ermita del Remei i passat un temps les posaren al mas de Sisteré.

El Samuntà (1965). L'Agustí Isern, nascut al mas de Jordi, en tenia al costat de la finca de Palero, en tenia unes deu de vulgars i a una altra finca darrere del Molinet anomenada la Vinya tenia sis arnes vulgars. I a casa de Pinyero, davant de l'església, venia mel a la gent del poble que no tenia arnes.

Camí del Remei, davant del mas de la Cuca. El Pere Altès tenia cinc arnes vulgars de fusta, el Joan Llorens els crestava la mel i es quedava un eixam a canvi.

Mas Roig (1950). A prop de la capella, en Joan Fons, pare de Llorenç del bar Nou, tenia sis arnes vulgars de fusta.

Mas Abellar (1950). Tenien dues arnes vulgars.

Mas de Maideu (1950). Maria Masdeu Maideu ens explicà que el seu avi tenia vint arnes vulgars de canya.

Mas d'en Toni (1960). Tenien cinc arnes vulgars de fusta.

Hort de les Destrals (1960). Tenien una arna vulgar de fusta.

Mas de Masater (1960). Tenien cinc arnes vulgars, i de vuit a deu arnes Layens, les pujava a crestar el mestre Plana.

Mas de Negret (1960). Més amunt de la parada de l'alzina, davant del mas de l'Estamanyer, Dolcet tenia dues arnes vulgars.

Mas de la Fam (1960). L'Enric del mas de la Fam tenia quinze arnes Layens, portades d'Esllida (Castelló) amb el tren. Les va dividir i va fer molts eixams, li va anar malament i quasi que va haver de plegar.

Vinya de Garjolí (1960). En Josep Roig tenia dues arnes vulgars de fusta, prop del Milà.

Masia de les Tosques (1960). A prop de la masia, dins d'una balma, tenia quatre o cinc arnes vulgars.

El Milà (1960). A cal Santiago, el Milanès, tenia tres arnes vulgars, i el Joan Llorens els treia la mel i a canvi es quedava un eixam.

El Milà (1960). A ca l'Oriol, n'hi havia tres de vulgars de fusta, el Joan Llorens els en treia la mel a canvi d'un eixam d'abelles.

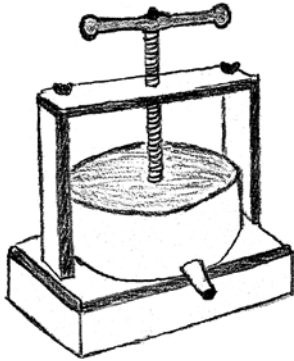
Cal Tosco (1960), Alcover. A dalt del terrat en tenien tres o quatre de vulgars; a les rodalies del Remei, unes vint-i-quatre arnes, i dues més a la terra del Milà.

Font Fresca (1960). Damunt del molí Nou i propietat de la Rosita del mas de les Destrals, tenien quatre arnes vulgars de fusta. El Joan Llorens els en treia la mel a canvi d'un eixam.

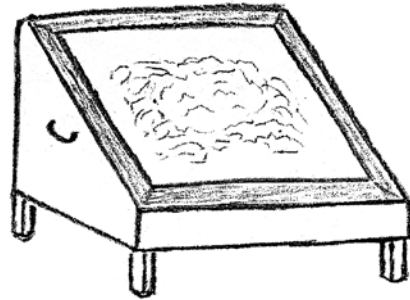
Fins avui no me n'ha arribat més informació, però crec que és suficient per evidenciar el testimoni de les abelles, l'apicultura i la mel a les nostres masies.

Làmina 4

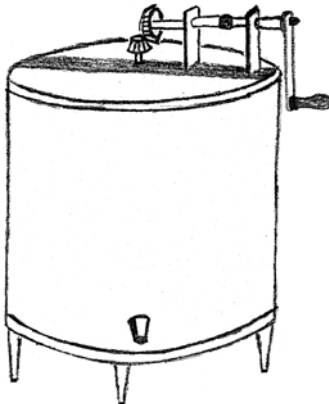
La premsa, 4A, per premsar les bresques i agafar la mel; el cerificador solar, 4B, que servia per fondre la cera amb l'escalfor del sol, i l'extractor, 4C, que mitjançant la centrifugació treia la mel.

A

B

C

Aproximadament, més de sis-cents eixams d'abelles, és clar que n'hi havia molts més i sobretot a les nostres muntanyes, a les soques dels arbres i les esquetxes de les roques, que eren visibles per caçadors, boletaires, pastors i gent del camp.

Entrevista a Joan Llorens Masdeu, apicultor d'Alcover

Jubilat, ara té vuitanta anys i ha fet d'apicultor un bon grapat d'anys, tota la vida. Amb set o vuit anys, darrere del seu pare, s'amagava i mirava com feia els eixams. Més tard, el seu pare tenia altres feines i les abelles quedaven una mica de banda i ell es va decidir a prendre la iniciativa; amb catorze o quinze anys va començar amb més de vint eixams. En Josep M. Barberà poc després li va oferir la possibilitat d'associar-se amb ell, ja que tenia moltes arnes buides, i es van ajuntar.

Treballaven plegats i la mel la venien sobretot a Barcelona, a unes 25 pessetes; a Reus, a una confiteria, ca Baró, l'havia portat algun cop Marigó, amb el tractor; després a la Tabacalera de Tarragona, per posar al tabac ros, els venien la mel del Bruc, que era més amarga, però molt medicinal, després es partien els beneficis amb el Josep M.

També ens comenta que quan anava a escola, als col·legis públics, hi havia el mestre Plana, que a sota els pins tenia unes dotze arnes. En Joan Llorens tenia uns onze anys i mirava i vigilava com el mestre les treballava i com feia les arnes de fusta, els quadres que van dins de l'arna, etc. Les abelles eren a una distància suficientment lluny perquè no molestessin els nens, sota dels pins. Les arnes eren de fusta i del model Layens. Molts se les feien, les arnes de fusta o de canya, però d'altres les compraven ja fetes per algun fuster o per algun canyisser.

Primer eren de canya, després vulgars de fusta, el seu pare tenia al mas de la Guca unes vint-i-dues arnes. També les crestava després de fer els eixams i després de néixer les noves reines, al cap d'uns setze dies aproximadament, és quan els en treien la mel.

Quan es va associar amb el Josep M. Barberà plegats varen canviar el model d'arna, les antigues vulgars les varen passar a arnes modernes, en aquell moment, Layens de dotze i catorze quadres, per dir-ho així, els van canviar la casa. La cera l'anaven a buscar a Reus, a la cereria.

Al mas de Gassol tenien unes quaranta arnes, també les traginaven cap al mas del Verd, amb samalers i el bear, amb el carro i l'animal. Alguna vegada també hi va anar Pepito de Barro amb el camió, en aquell moment hi havia pocs vehicles al poble, i entre quatre persones van carregar les arnes: en Josep M. Barberà, el Lluís de la Central, en Joan Llorens i Pepito.

També movien les arnes del mas de Rafelet al mas de Raspall. Sempre amb el carro i la mula, perquè no hi havia un altre mitjà de transport. Alguna vegada, en Joan Cots les va tragar amb el seu camió a prop de Capafonts. També amb el tractor de l'alcalde de Mont-ral havia baixat les arnes cap al terme d'Alcover, a prop del mas de

la Torreta. Els controls els feien amb el cotxe de línia de Capafonts, amb el carro o amb la bicicleta.

Els eixams els recollia amb bicicleta. Dos caixons al coll, plens d'abelles i els portava cap al mas de Rafelet, tot pedalant uns 8 o 10 km. Li preguntem si alguna vegada havia caigut tot portant les abelles a sobre i ell diu que no, però que hi havia perill.

Són moltes les persones que tenien abelles, però que no sabien cuidar-les, ni treure la mel. El Joan Llorens els ofería aquest servei un cop l'any a canvi d'un eixam d'abelles. Més tard, va anar a Eslida (Castelló) a comprar cent arnes Layens de catorze quadres, un alcoverenc, el Recader de Barcelona, les hi va portar.

Alguna vegada, Llorenç del bar Nou, l'Anton del Fornet i el Josep M. Barberà van pujar al mas de Rafelet per ajudar a treure la mel, perquè abans ells també en tenien i s'ajudaven.

Al mercat de Valls i de Reus venien la mel i també fruites i verdures, perquè la terra sempre li havia agradat molt. Hi anaven amb carro i més tard amb la furgoneta.

Amb el Josep M. Barberà van treballar plegats uns sis o set anys i per la seva feina, quan es va fer més gran, ho va deixar i les va vendre al Canete, un altre apicultor. En Joan Llorens, junt amb un apicultor de Valls, en Jaume Sirvent, va anar a Castelló a buscar cent arnes Layens de dotze quadres més, poc després d'abandonar en Josep M.

L'eina més important de l'apicultor és el fumador. Quan era petit va començar amb un feix de brossa lligat, feia fum a les arnes vulgars per baix i es giraven cap a dalt. Es treien les brucades i amb el crestador es tallaven les bresques de la part lateral. Es girava el crestador i es tallava la bresca de manera horitzontal, s'agafava i a fora. Es tallava la part de dalt on hi havia la mel i l'altre es tornava a posar a dins, enganxat amb les brucades, ben posades, sempre després d'haver fet l'eixam i quan les bresques arribaven a baix.

Per fer l'eixam, s'agafa una arna vulgar buida per damunt decantada, es gira l'arna amb l'abella, les dues boques de les dues arnes han d'estar encarades, amb un drap entre totes dues i amb dues pedres, croc..., croc..., croc..., croc..., croc..., croc... Es pica l'arna plena i es fa pujar l'abella i la reina perquè passin a l'altra arna, fins que està prou ple d'abella. Es posa un drap negre a l'arna que s'ha omplert, a sota, per veure si es detecta que ha passat la reina, ja que ella sempre pon ous i com que són blancs, cauen al drap negre i es veu força bé. És vital per a l'eixam, per a la seva supervivència, que passi la reina.

Les bresques les posaven en plàteres; l'extracció de la mel era per decantació. Es posaven de cara avall perquè s'escorreguessin, alguna vegada també es premsaven. Més tard, la cera o les bresques buides de mel les donaven a les abelles perquè ho acabessin d'aprofitar.

Quan es va passar a les arnes modernes Layens, el sistema d'extracció va canviar, amb una centrifugadora i es va avançar molt, la feina no era tan feixuga i se'n treia més mel. Les abelles també aprofitaven altre cop les bresques.

Abans, a Alcover hi havia molta gent que tenia relació amb les abelles; els que més en tenien eren amics com el Manolo del mas del Gat, el Sebastià Magrané i molts altres que en tenien per a les despeses o per vendre.

A Valls hi havia apicultors amb força arnes: els germans Anguela, el Jaume Sirvent, el Flavià, el Forès, el Martínez... amb molts d'ells tenia relació i amistat.

A part de la mel, de les abelles es treballaven i s'aprofitaven altres productes, com per exemple la cera vella reciclada: en una caldera es posava la cera, amb aigua, s'escalfava i amb un cullerot o cassó es recollia l'oli de la cera i els pans de cera es posaven en un motlle i es portaven a Reus, a la cereria de la Pastoreta, més tard a Castelló, a la cereria Arrufat, i també a la del Néstor Pasqual.

El pròpolis l'anomenava tanca d'abella, nom vulgar que donaven a aquesta resina balsàmica, medicinal i que no aprofitaven, ja que no tenien coneixement de les seves propietats.

De la gelea reial, sobretot a la primavera, n'aprofitaven els galets, que és d'on es treu la gelea, porta moltes vitamines i els posaven a la nevera per a la seva conservació.

El verí d'abella és ben conegut sobretot per curar el reuma i el mal d'ossos.

Ja amb les arnes modernes Layens i amb la furgoneta, la transhumància es va fer força anys a les Garrigues cap a Lleida al romer; a Alacant i Vinaròs al taronger, amb molt males experiències, a causa de la mortaldat d'abelles, en ensulfatar els pagesos; a Juneda, al gira-sol; a Vallfogona de Riucorb, a la botja blanca; a Prades i Vilanova de Prades, al castanyer...

Els anys amb força sequera, hi havia molts abellerols, sobretot al mas de Rafelet, més d'un centenar i amb els plaguicides insecticides hi va haver moltes abelles mortes a Mont-ral, a Farena, a Capafonts, també a Alcover, entre d'altres, tot plegat fa minvar les abelles.

Cal esmentar que abans la gent al bosc si hi anava a caçar o a buscar bolets, sempre es veien eixams d'abelles silvestres, es veien a les soques dels arbres o a les roques de la muntanya. Un exemple el trobem en el cas del Sisco del mas de Pauet, tot caçant al bosc, va veure unes bresques que penjaven d'un eixam i els va disparar un tret amb l'escopeta, per despenjar-les i menjar-ne la bresca. Ara s'hi poden veure poques abelles, ja que sembla que s'hagin exterminat per dalt a la muntanya. També n'hi havia en zones de castanyers, de soques buides, els agradava molt i n'hi havia força, en garrofers, olivers, al mas de Forès... entre d'altres.

De picades n'ha rebut moltes, és l'ofici, a milers durant tots aquests anys, una de perillosa va ser al coll, en alguna vena, i es va quedar cec, va perdre la visió, després d'anar al llit i de descansar, li va passar.

Al mas de Corbella, abans l'amo tenia dues arnes d'alça, van voler treure'n la mel i varen agafar un mal dia, les abelles anaven molt valentes. L'amo va estar dos dies amb les cames inflades de tantes picades i al jornalero, que llaurava per allí a prop, se li va escapar la mula amb l'arada enganxada perquè tenia moltes picades i va arribar davant, a l'obac. El pobre animal va canviar el pèl i més tard la van vendre.

Al Joan Llorens no li feien reacció les picades de les abelles, el seu cos les tolerava prou bé. Quan es va casar, la seva dona, la Pilar, sempre l'ajudava, encara que no li agradava gaire, sobretot perquè quan la picaven, li feien molta reacció, perquè el seu cos era advers a la picada d'abella, patia moltes picors, dolor i inflamació. Tot i així, varen ser molts els anys de feina junts i molts milers de quilograms de mel treta, amb

el ganivet desoperculador. Tallava la repela de la bresca i centrifugava la mel; a la nit anava a ajudar a fer la transhumància, una dona valenta i sacrificada.

-Quins preparats medicinals fèieu abans?

Per als cascats, feien servir un pegat d'alfals amb mel i anava molt bé.

Altres preparats medicinals com xarop per a la bronquitis, amb arrel de malvi, llimona, poma, figues seques, dues cullerades de mel, eucaliptus, aigua... es bullia fins que quedava a la meitat.

Són moltes les coses que en Joan Llorens ens podria explicar, però per a fer-nos-en una idea, és clar que amb el que ens ha explicat, ja en tenim prou.

Vull agrair la col·laboració d'en Joan Llorens Masdeu (apicultor); la Pilar Molné Calvet; l'Andreu Barbarà i Camafort; el Sebastià Magrané, i molts més alcoverencs, una llarga llista, que de mica en mica han fet història.

*Gràcies a tots.*Mincinci ea ad te exeriurero enit vendre tat vullaore consectem qui eum il utpatummy nibh ea corperc iliquatum zzzrilis am, vel ing et venim nonum in volut augait accum iriure dolore ea feum ipis essi.

Dunt vullan euipsum dionse molore dunt lum nulput enisisci te magnis et lor inisl eu feugait alit lore ex eui blam, velisiscip euis acillam consequi tem ver in hent veriure min ulput nos nit augait ipit, volore dolendigna feuguero consendre modolore magna alit wisis dit wiscilisi.

La feum vel dit ea facipis exer secte dolum irit numsandit ad magna faciduisl inci euis ad dio odolese mod et velese feum digna feu facing ex ea adipuscipis el inci blan exer sectem volorem quat adiamet wisi.

Eliquis alit iure tem iuscip eniam dolor amconullam, quam euis aliquat, sequat. Alis adit ulla feuis accumsandrem num ing ex exerit vullaorero dolor sed mincidui blaor iniam dolorem velenibh enibh exeros nullummolore dit ulpute eugueriusci tate tis dolobore modoledsed magna am alit wiscipis non ullaor am aut verilit, coreros dip el dolese vel inisseq uismolobore velessequat augiam, suscipuscip esequat, sit wisl dolore magna aciduip suscillaor sum diam dolore doloreet, quamet uerostis do do esequipit ut augue mod tis diamet wis nosto cor ip ex eugero od dit nibh exer ad magnis accum quismodipit aliquametue doluptatum il ulluptat. Rilla feu faccum dolore del dolortin hendre mod molenibh euisl deliquat utpatummy nos aci ex elenim etum at. Min hent el il eugiat volorem ing er in hendion henim nibh eum zzzrilisit vullut lorem in henit atem eriure te dolore molor sed tat.

Niam aut lam ipsustissi.

Raessim vulput dolore do eugue do consenisl ip ea ad ming er sissi.

Ming erci tat. Oborerit ing ea faccum quamet luptat lut ex euismolore cortion ullum-sandrer sum vel ipisi blan hendrem zzzrit nullandrem quamconum ilit laortin ullan henim et aut ut volenim quam nullam dolore dolobore dolore et dolortio do et verae-sequat lamet ex ea am, conum ipit dolore ver sum vulputat.

Utat ulputatisim inci blan velis aute duis eraestisl endrer sequat utpat. Ut alisim ilisi.